

Pest,
dec. 2. 1868.

NÉPNEVELŐK LAPJA.

32. sz.
III. évfolyam.

Megjelenik szerdán.

Lapunk egyszersmind az „Alföldi tanító-egylet” és „Alapnevelők országos egyletének” rendes közlönye. Előfizetési pénz (1 évre 3 fr., 1/2 évre 1 fr. 50 kr., 1/4 évre 80 kr.) és kéziratok szerkesztő- s kiadó-hivatalba (kecskeméti-utca 5-dik szám) kéretnek küldetni.

A „Népnevelők pesti egylete” észrevételei a közoktatási törvényjavaslatra.

Az V-ik fejezet, mely a „tanítás kötelezettségéről és szabadságáról” szól, a javaslat legfontosabb részeinek egyike, mert azon két főelv, melyet magában foglal, mindenütt nélkülözhetlen alapfeltételei a népnevelés általánosításának.

De kétszerezett örömmel kell a magyar tanítónak a tankötelezettség elvének törvényre emelését üdvözölni, mert nemzetünk alsóbb osztályainál, fájdalom! még igen nagy a részvétlenség az oktatás iránt. Sok szülő épenséggel nem törődik gyermekei iskoláztatásával, mert a ki maga semmitsem tanult, az ritkán tudja a hasznos ismeretek értékét fölfogni és megbecsülni.

Kijelentjük tehát, hogy a törvényjavaslat e fejezete osztatlan helyeslésünkkel találkozik.

A VI-ik fejezet tárgyalja a „népiskolai hatóságokat”.

E részét a törvényjavaslatnak, mely roppant horderővel bír, mivel a tanhatóságok helyes szervezésétől és hatáskörük kellő és szoros megszabásától a közoktatási törvény egész gyakorlati sikere függ, — nem tehetjük teljesen magunkévá, s pedig a következő okoknál fogva:

1. A községi iskolának közvetlen hatósága, mely a 72-ik §. szerént az iskolai szék, legalább 9 tagból áll.

Ez talán alkalmazható oly kis községekben, hol 4 lelkész és legfőleg 2 tanító van, kik hivataluknál fogva tagjai az iskolai széknek: de nagyobb községekre nézve szükségesnek látjuk egy bizonyos arány megállapítását; és hisszük, hogy ha a választott tagok az iskolai szék 2/3 többségét képezik, a helyes arány megvolna.

2. A 73-ik §. foganatosítása nem célszerű. — Mert ha egyrészt az iskolai szék nem mindegyik tagját lehet megbízni azzal, hogy „szigoruan felügyeljen a tanításra”, mert nem minden tagja szakértő: ugy másrészt a felügyelet az igazgató-tanító és a megyei felügyelő hatáskörébe tartozik.*)

De a többi, az iskola körüli folyó ügyviselés ugy osztassék fel az iskolai szék egyes tagjai közt, hogy mindegyiknek határozott tárgy jusson végzésül.

3. A 76-ik §. második kikezdése így hangzik: „Egy tanfelügyelő több várme-

gyében is működhetik, ha területeiken összesen 300-nál több község nincsen.” Tehát 300-ig igenis, s így jut minden évben legfőleg egy nap mindegyik községnek, mi szeréntünk nagyon is kevés.

4. A 78. §., mely a „megyei tanfelügyelőről” szól, nem elégíthet ki bennünket, — mert az említett cikkely szerént a megyei felügyelő csaknem administratív közege a tanügyminiszteriumnak, önálló hatáskör nélkül; holott épen a megyei felügyelő szakértelmétől és ügybuzgalmától függ nagyrészt az iskolák fölvirágozása.

A 78-ik §-t tehát ekképen tartjuk módosítandónak:

1. A megyei felügyelő a közoktatási miniszterium rendeleteit végrehajtja, és végrehajtásukról jelentést tesz.

2. Meglátogatja évenként legalább kétszer a megyének területén levő összes iskolákat.

3. Elnöke a megyei népiskolatanácsnak és az iskolák minden bel- és külügyeiben közvetítő a közokt. miniszterium és az isk. megyei tanács közt egyrészt, a községi isk. székek és a megyei tanács közt másrészt.

4. Tanítói állomások megürültekor a megyei felügyelő tesz jelentést a megyei tanácsnál, és az állomás betöltéséig helyettesítve nevez ki.

5. Felügyel a tanító-jelöltek képeztetésére és a tanítók folytonos haladására.

6. A megyei felügyelő tisztében áll továbbá arra ügyelni, hogy az iskola-megye körében lehetőleg ugyanazon iskola-könyvek használtassanak*); ez azonban nem zárja ki, hogy épen a megyei felügyelő utasításának folytán imitt-amott új iskolakönyvekkel vagy tanszerekkel kísérletek tésessenek a végre, hogy siker esetében az illető könyvek és tanszerek mindinkább általánossá válhassanak.

7. Minden félévben egybehívja a megyei tanítókat hivatalos conferentiára; de kisebb conferenciák tartásáról is gondoskodik a tanítók általános és szakbeli műveltségének kifejtése végett. Ez mindenütt kisebb-nagyobb költséggel jár, melynek viselésére az egyes községek kötelezendők.

8. A hivatalos conferentia kebeléből bizottmányt választat, melynek főadata kimerítő jelentést tenni oly tanmódookról és tanszerekokről, melyek másutt gyakorlatban vannak, vagy jeles pädagogiai iratokban ajánlatnak. Végre:

Ohajtjuk — mint azt már a szegedi elemi tantestület munkálata oly jelesen kifejezé, hogy „a megyei felügyelő

tapasztalt, avatott, hazafias érzelmű, a megyei viszonyokat, a népszokásokat jól ismerő s a multban honfiai erényeinek elégséges jeleit adott tanférfiu legyen.”

(Vége következik.)

Szó a hazai leánynevelésről.

Nyolc év óta leánytanodában működve s magam is az anya természet által pár leánykával megáldatva, szorgalmasan gyűjtém a nevelés ez ágában észleleteimet, nem hogy csak magamnak használjanak, hanem közzétételök által ha lehet másoknak is.

Elvitázhatlan tény, hogy a leányok és ifju nők, főleg művelt osztálybeliek, egészségi állapota hazánkban utolsó évtizedek alatt nem volt legkedvezőbb, sőt orvosok állítása szerént évről évre rosszabbult. Eltekintve a folyton szaporodó aszkór s szerves bajok eseteitől, fentebbi állítás mellett szól a sok általános gyengeség, sápkór valamint „idegbaj” tág értelmű név alatt ismeretes betegségek. Gyakran láthatunk leányokat betegeskedni s hervadni azon években, melyeknek tulajdonképen virágzásuk korát kellene képezni; s mennyivel gyakoribb még fiatal nők kora öregedése házasságuk első éveiben! Mily zavarólag s károsan hat családéletre nevezetesen utóbbi tünetény, sokkal szembeszökőbb, mintsem tovább fejtegetni szükségesnek tartanám. Boldoglétnek első, legfontosabb tényezője egészség; ennek hiányában sem magának az ez által legközelebb érdekletnek, sem a vele házassági összeköttetésben élőknek nem teremhet boldogság. Mi gyakran tétetnek tönkre az anya szakadatlan betegessége által egész családok jólléte s életörmei! De nemcsak egyes családok jólléte szenved ily tények által, hanem az államé is. Beteg anyáknak csak kivételképen lehetnek egészséges gyermekeik; és a serdülő nemzedék fokozódó gyengesége az államot polgárainak elsatnyulásával oly mérvben fenyegeti, hogy az ezt különbösen nem nézheti, mert jövő jólétét aláássa.

Ezen bajokat felkeresni, s azok elhárítására alkalmas eszközöket kutatni sokkal érdekesebb és fontosbna tartom, hogysem annak megkísértését elmulaszthatnám. Igaz ugyan, hogy e földadat alapos kivitelére egész könyvet lehetne, sőt kellene írni; de teljesen meg leszek elégedve, ha jelen iratomnak tartalma elég anyagot nyújt s ingert kelt gondolkodás s tovább kutatásra; mit az ily fontos népnevelési ügyekben a népnevelő főfeladatának tekinteni vagyok hajlandó.

Fiatal leányok és nők gyakori betegségeinek főokát azok korábbi életében kell keresnünk, azaz a nőnem nevelésének idejében és annak ifjúkori társadalmi életviszonyaiban.

*) Habár a törvényjavaslat nem említi az igazgató-tanítót, mégis hisszük, hogy ezen kérdés, szorosán az iskolák belservesztettséghez tartozván, miniszteri rendelet által fog elbontetni és — reméljük — a pesti „tanítói testületek” a t. városi tanügyi bizottmány meghagyásából 1868-ban benyújtott „javaslata” értelmében.

*) Kifejezzük itt egyszersmind azon ohajtásunkat, hogy a tankönyvek monopoliama törültessek el.

Találhatni-e valami ferdébbet, mint az ugynevezett művelt körök legnagyobb részében uralgó leánynevelés?

Az e körülményeknél két nagy hiba ötlök leginkább szembe s lép előtérbe: a szellemi nevelés túlsúlya s hamis iránya, valamint teljes hiány minden testi nevelésben. Vizsgáljuk mindkettőt közelebbről.

(Folyt. köv.)

Vajdasy Gusztáv.
pesti népnevelő.

A nyugdíjazásról.

A nyugdíjazás kérdése rögtön, mintegy varázsütésre megoldható — az önszegély alapján és elvével. Csak nyuljon a törvényhozás a tanítói karja alá, és gyámoltsa tekintélyével, hatalmával.

Dionysius ajánlja e lapok 25 számában, hogy osztassék föl a tanítói testület három osztályra, és pedig a szolgálati idő szerént következőleg: az első osztályba sorozzuk a 20—30, másodikba a 10—20 és a harmadikba az 1—10 évek közt szolgálókat; rójunk az első osztályra, mely az összes tanítói testület 15%-át képezheti, 30 frtot; a másodikra, mely körülbelül 35%-kát tesz, 20-at; és a harmadikra, melyet 50%-ra számítok, 10 frtot nyugdíjunk alapjának fizetéseül.

Tagadhatlan, hogy ezen eszme a többivel együtt nem rossz. Nagyon kívánatos volna, ha testté válnék. Ezáltal egyszerre szép tökére tennék szert. De egy kissé nagyon is nehéz terhet rakna kivált a szegényebb tanítók vállaira. — Az osztályozás is nehézséggel járna, és ügyünket késleltetné.

Hanem mondja ki a törvényhozás:

„Minden néptanító, ki valamely nyilvános néptanodánál alkalmazva van, tartozik kivétel nélkül évenként egy létesítendő „Országos néptanítói nyugdíjalap“-ra 5 frtot fizetni. Míg ezen alap képes leendő kamataival a nyugdíjszükségletet fedezni, biztosítszámára, vagy ha idejekorán elhal, hátramaradt családjának a törvény által körülírandó módon 500 fr. nyugdíjt.*)

Ez, a mellett, hogy megnyugtató és méltányos lenne a néptanítói karra nézve, nem is róna — mint az alább következő számításokból ki fog tűnni — elviselhetlen terhet az államra.

Azt mondja a cultusminister ur ő Főlségéhez intézett fölterjesztésében: Az ország 18.735 helységében csak 14.836 népiskola van.

Számítsunk tehát 14.836 néptanítót.

Ha mindegyik fizet évenként 5 frtot, ez tesz első évben 74.180, a másodikban 148.360, a harmadikban 222.540, a negyedikben 296.720, az ötödikben 370.900, a tizedikben 741.800 frtot.

A kamat 5-százalékkal tenne az első évben 3709-, a másodikban 7418-, a har-

dikban 11.127-, a negyedikben 14.836-, az ötödikben 18.545-, a tizedikben 37.090 frt.

Tegyük föl, a törvény által meghatározandó naptól kezdve bizonyos ideig évenként 100-zal szaporodnak a nyugdíjazandók. Tehát a szükséglet lenne az első évben 50-ezer-, a másodikban 100-ezer-, a harmadikban 150-ezer-, a negyedikben 200-ezer-, az ötödikben 250-ezer, a tizedikben 500-ezer forint.

Ebből levonva az alap kamatait, az állam biztosítva az első évben 46.291-, a másodikban 92.582-, a harmadikban 138.873-, a negyedikben 185.164 az ötödikben 231.455-, a tizedikben 462.910 frtot.

Bizony nem oly nagy összegek, hogy azokat Magyarország budgetje megerősítés nélkül ne fedezhetné.

Ha pedig a községek is — a mi szintén nem lenne igazságtalanság — köteleztetnének minden egyes néptanító után évenként a községi pótdoból 15 frtot fizetni az „Országos néptanítói nyugdíjalap“-ba: akkor az állam a fentebb-összegeknek csak felét biztosítaná.

Gyöngyösy Károly,
néptanító.

Szükséges-e a tankönyv-monopolium?

Sok történt már egy pár év elforgása alatt, mit nem hittünk volna; de mindezekből talán semmi sem érintett fájdalmasabban, mint a tankönyv-egyedáruságnak főtartása. Még a legközelebb multban is, egy oly férfiú, ki biztos forrásból vélt meríteni, azzal igyekezett megnyugtani, hogy hisz a szerkesztendő tankönyvek nem lesznek kötelezők. Azért alig hittem szemeimnek, midőn a „Néptanítók Lapjában“ a bizottmányi jegyzőkönyvet s utána a minisiteri észrevételt, illetőleg rendeletet olvasám.

A jegyzőkönyvből láttam azt is, hogy a fölhívott bizodalmi férfiak a munkán, illetőleg tehát a nyereségen*) is szépen megszosztak. E tekintetben a minisiter urnak azon nyilvánítsa, hogy bárki pályázhat, ki magában hivatást s képességet érez, épen nem nyugtathat meg; mert ha a bírálók, mint valószínűleg fog történni, ismét ezen bizalmi férfiak leendenek, ugyan kinek fog sikerülni, munkáját érvényre juttatni? — Ezen urak alkalmasint a bírálatban is meg fognak egyezni, annyival inkább, mint hogy a névtelen, jelíges levelkével való beküldés nincs kimondva; a mi igen is különösnek látszik, annyival inkább, minthogy alig fog találkozni bíráló, a ki egy Gönczy Pál minisiteriumi tanácsos munkáját elítélné.**)

De lássuk most az egyedáruság jó s rossz oldalait, föltéve, hogy csakugyan sikerülne a lehetőleg legjobbat szerkeszteni s elfogadni.

*) A megérdemelt tiszteletdíj, ha valóban meg van az érdemeivel, nem nyereség. — Szerk.

***) A sajtó nyitva áll mind a meg-, mind az elítélésre. S alaposan elítélt munka után jutalom vajon kinek esnék érdemesen. — Szerk.

Az egyik előny, ha csakugyan annak nevezhető, az egyformaság. Amde hazánk különféle vidékein a népnevelés igényei is különfélék. Más könyvek kellenek városokban, mások falukon; mások az alföldön, mások a bányavárosokban s a t. Miként fognak az egyforma könyvek a különböző népnevelési igényeknek megfelelni? — Az egyformaság tehát nem előny, hanem tökéletes hátránya lesz a népnevelésnek¹⁾

A másik előny talán a nagyobb számban való olcsóbb kiállíthatásban keresendő. Amde az egyforma könyvek nem felelnek meg a népnevelés igényeinek, drágának mondhatók. A nevelészet előny fölládoztatik az olcsóbb kiállíthatás tekintetében, tehát a sokkal magasabb erkölcsi s szellemi érdek az anyagiságnak. A mi a célnak nem felel meg, az mindig drága, ha még oly kevésbe kerül is.

Hátrányára van a nevelészetnek az egyedáruság merevsége is, mert mintegy rabláncra veri a szellemet; a nevelészetet merev gépszerűséggé alacsonyítja; mindenütt ugyanazt s ugyanazon módon kell majd tanítani a vezérkönyvek szerént, mi a tanítót még egyéni modorában is korlátozza, a nevelészet szabad fejlődésének jelentékeny hátrányára. E tekintetben csakugyan még inkább lesz a tanszabadság, még az egyéni is, korlátozva, mint a boldogult Bach-korszak idejében. Igen, de az írók (bizalmi férfiak) majd többet kereshetnek²⁾

Az egyedáruság végre hosszabb időre megállapítja a netovábbot, elfojtja a kedvet a tanírodalom mivelésére; mert ugyan kinek fog jövőben kedve támadni új tankönyvszerkesztésében megkísérteni erejét, ha törekvésének sikeretlenségét előre láthatja? A tankönyv-egyedáruság tehát valódi bűn a tankönyv-irodalom fejlődésére nézve, mind a jelen, mind a jövő nemzedékre nézve, ha az utóbbiak még megériksa tervezett széles virágzásban találják.

A tankönyv-egyedáruság csak átmeneti korszakban menthető némileg, mennyiben a tervezett módon talán gyorsabban fogunk új iskolakönyvekhez jutni. De a jövőben annál bizonyosabban eltörlendő lenne, mert a mellett soha sem lesz tankönyvirodalomunk.³⁾ Ha már úgy szeretjük az idegen, különösen a svájtzai példát utánozni⁴⁾, miért nem követjük tekeretben is, a miveltebb külföld példáját? És ha igaz is, hogy a külföld (?) népnevelési ügye haladottabb, nem kellett volna feledni, hogy a haladhatás-

¹⁾ Csak ne feledjük azonban, hogy az elemi iskolai (köz-) nevelés nem családi nevelés, sem szakképezés. — Szerk.

²⁾ Lesz annak még más, egyetemes haszna is, ha a dolgot jól, jobban megfontoljuk. — Szerk.

³⁾ De azért lehetnek kellő számmal jó és olcsó népiskolai könyveink, melyek minden új kiadásnál az ország összes népnevelőinek időközben lapok utján vagy más módon nyilvánosságra hozott, avagy illető helyre beküldött észrevételei szerént javíthatók (bővítés, kihagyás, módosítás által). — Szerk.

⁴⁾ Svájtz kantonjai nem a mi vármegyénk. — Szerk.

*) Ezt, természetesen, meg kellene előznie a legalább 500 frnyi s általában legkisebb népnevelői évi díjnak. — Szerk.

nak föltételeit eleve megsemmisíteni s legyőzhetlen akadályokat gördíteni a netalán később az irodalmipályán előbbre haladni a karókjába.

Végre a hivatalos schlandrián sincs bizonyára a népnevelés előnyére. Eltekintve attól, hogy jelenleg használatban levő könyveinkben a sajtóhibák csak úgy hemzsegek, a hivatalos „Néptanítók Lapjának“ némely számaiban sem találunk valami épületes kivételt. Így lesz ez hivatalosan megjelenendő tankönyveinkkel is, ha talán kezdetben nem is, idővel bizonyosan. Mikor fogjuk már egyszer a mellékes tekinteteket s érdekeket a népnevelés érdekeinek fölládozni? — Mikor fog már az Istentől meghallgattatni a néptanítók ezreinek azon imája: „Népnevelés, jőjön el a te országod!“

Vértes.

Az 1865-ki népiskolai törvényjavaslat ugyanazon évi országgyűlésen.

A miniszteri törvényjavaslat, a mint azt a 25-ös bizottság megváltoztotta s országgyűlési tárgyalás alá került, — IX fejezet s ezek 148 §§-ból állanak. A fejezetek: I. Tanítás kötelezettsége. II. Népiskolai tanintézetek köre s állíthatása. III. Hitfelekezetek. IV. Magánosok és társulatok. V. Községek által felállított népoktatási intézetek. Polgári iskolák. VI. Állam által alapított népoktatási tanintézetek. VII. Képezdek. VIII. Népiskolai hatóságok. IX. Tanítók.*)

Mult számunkban közölt általános tárgyaláshoz potlólag említést érdemel még Bobory Károly ur képviselő nyilatkozata, hogy t. i. ő a szőnyegen fekvő törvényjavaslatot teljes lelkéből elfogadja, és a bizottságnak, melytől ezen javaslat kikerült**), teljes elismerést szavaz. A kormánynak erőt kíván ezen törvény életbeléptetésére s óhajtja, hogy a nemzet jobbjai ezen célra egyesüljenek.

Részletes tárgyalásnál a §§-ek csaknem mind, a 25-ös bizottság változtatásai szerint, elfogadtattak. Nevezetesebb észrevételek s néhol változtatások következő helyeken történtek.

11. §-nél, hol ez g) alatt a mezőgazdasági s kertészeti gyakorlatokat a tantárgyak közé sorolja, Geduly képviselő említett mezőgazdaságot városi iskolákban fölöslegesnek tartja; miről módosítványt ad be. Bónis S. nem fogadhatja el, mert ugymond hol van az megírva, hogy a pozsonyi iskolákban nevelt gyermek épen kézműves s nem mezőgazda lesz?***) Geduly módosítványa elvettetik.

23 §-nél Schwarcz Gy. azon módosítványt nyújtja be: utasítsassék a minisz-

*) Magokat a §§-et csak akkor közöljük, midőn azok a képviselőházban tett s a főrendi házban (hol most, nov. 26, a törvényjavaslat tárgyalatás elé néz) netalán teendő változtatásokkal s kir. szentesítés után törvény erejére emelkednek.

***) Nemcsak attól került az ki.

***) Hát az hol van megírva, hogy a falusi iskolában nevelt gyermek épen mezőgazda, s nem kézműves lesz? S a kézműves még sincs a tantárgyak között!

ter, hogy a jövő törvényhozás elé javaslatot terjesszen, mennyi idő alatt s mily kényszerítő szabályok folytán kötelesek a községek iskolákat állítani. (Zaj, ellenmondás). B. Eötvös jobb véleményben van a községekről; s nem helyesli már előre kételyt fejezni ki rendszabályok által.

Madarász J. nem bizhatik annyira a községek józanságában, hogy rájuk bizhatná e törvények teljesítését. Következetlenség, hogy egyes szülő bűnhődik, ha fiát nem járattja iskolába, a község pedig ment a büntetéstől. Eötvös: egyes szülők lehetnek, kik be nem látják az oktatás szükségét; de a lakosok többségétől e belátást meg nem tagadhatui.**) Halász, Pulszky, Nyáry Pál szintén a szerkezet mellett szólnak. Nagy Péter Madarászt magát vádolja következetlenséggel, ugymint a ki mindig a népre hivatkozik: s még sem tesz föl benne annyi józan ész, hogy föl fogja az iskolák hasznát. Papp Zs. Schwarcz statistikai adatainak hitelességét vonja kétségbe. Tisza K.: nem lehet meghatározni jelen viszonyaink közt, hány év alatt állítsák a községek a hiányzó iskolákat. Berzenczey L. tett még néhány észrevételt a módosítvány ellen. Schwarcz Gy.: érveit nem czáfolták meg (Zaj). Ő a községek iránt csak a tanügyben bizalmatlan. Papp Zsigmondot megcáfolni nem tartja méltónak. (Nagy zaj, zugás. Rendre!) Elnök hosszas csepengetés után csendhez jutván, figyelmezteti szólót, hogy a háznak minden tagja egyenlő jog s méltóságra tarthat számot. (Helyeslés). Schwarcz folytatja: a hivatalos tanügyi adatokat nem-e az ő buvárkodásának köszönheti maga a közoktatási miniszter is? (Nevetés, zaj). Mig érveit meg nem cáfolják, indítványát vissza nem vonja. Zichy Ant. bizottsági előadó néhány szóval említi a bizottság indokait. Elnök kérdést tesz s a szerkezet marad.

45. §-nél Tisza K.: hol egy felekezetből nincsenek annyian, hogy iskolát állítsanak, ne mondassék: járhatnak a másik felekezetbe, hanem: járni kötelesek. Elfogadtattott e hozzátétellel: „mennyiben a szülők másképp az oktatásról nem gondoskodtak“.

64. §-nél Babes Vince: sérelmet lát abban, hogy a hol nem magyar a tannyelv, a magyar is taníttassék; meg abban, hogy a tantárgyak közt ott van a hazai történelem, mely szerinte nem egyéb a magyarok történeténél; kívánja, hogy az illető (szerb, román stb). nemzetiség történelme taníttassék. (Zaj). Tisza K.: az országgyűlés, nemzetiségekről szabadelvűség szempontjából, bátran kiállja a versenyt a világ bármely államával, főleg pedig, a magyarokkal szemben, Románia eljárásával. (Élénk helyeslés). Azon történelem, mely Magyarország történet dolgait adja elő, előadja mind azok történeteit, kik e hazában. (Ugy van!) Hodosi u nem járulhat a törvényjavaslat-hoz, ha annak célja népoktatás helyett — magyarosítás. Hasonló értelemben szólnak Miletics, Borleas, még egyszer Babes. A ház az eredeti szöveget roppant többséggel fogadja el.

72. §-nél: „Polgári iskolákban a közsé-

*) Csakhogy a be nem látás még nem érdemel büntetést. A belátni nem akarás érdemli azt; mi azonban egész községektől is kitelik; sőt még inkább.

geknek anyagi erejéhez képest 4—6, de legalább 3 rendes és 2 segédtanárnak kell lenni“. — Bobory Károly módosítványa: „és több vagy kevesebb évfolyamhoz“, az „erejéhez“ szó után, vita nélkül elfogadtattott.

74. §-nél Babes a főbivel egyenlő módosítvány fölvételét kívánja; de hiában.

80. §-nél, mely a képezdei tanárok fizetését szabályozza, Schwarcz Gy. indítványozza, hogy az igazgató díja 2200, a tanároké 2000 fr. legyen*). — Eötvös b.: kétséget nem szenved, hogy a néptanító, a haza valamennyi tisztviselői közt, legfontosabb ügy van bizva: de, fájdalom, jutalmazásukban sem én, sem a ház nem követhetjük csupán szívünket. Jelen pillanatban, ha magunkat ámítani nem akarjuk, magasabb fizetéseket nem állapíthatunk meg. Különben is a képezdek kisebb városokban fognak fölláttatni, hol a tanárok mezőgazdasággal is foglalkozhatnak. — Schwarcz Gy.: nem látja át, miért ne lehetne a fizetések nagyobb mérvű fölemelését, legalább a jövőre nézve, már most kimondani. — Eötvös b.: fölfogásom szerint minden törvényhozásnak föladata a jelenre alkotni törvényeket. Miután a törvényhozó test évenként összejön, ez azon percben, midőn a körülmények engedik, a törvényt módosíthatja. (Helyeslés). — Elnök szavazásra szólítja föl a képviselőket s az eredeti szerkezet mellett föllál a jobb és bal közép, maga Schwarcz Gy. is mire nagy nevetés és zaj támad. — Madarász J.: ha valamely képviselő nem jól szavazott, joga van szavazását igazolni; ezt kívánja Schwarcz. (Zaj: nem szokás! Menjünk tovább!).

106. §-nél Zsarnay Imre: nőtanító-képezdeket fölláttatni ne csak joga, hanem kötelessége legyen a miniszternek. Egyhangulag elfogadtattott.

115. §-nél Várady Gábor indokolja még tárgyalás kezdetén beadott módosítványát az alapnöveldek iránt; s indítványozza: utasítsassék a közoktatási miniszter, hogy alapnöveldek fölláttatásáról s addig is, mig ez lehetséges, a pesti alapképezde segélyezéséről külön javaslatot terjesszen elő. Kéri ezt mint külön cikket a törvénybe fölvenni. — Zichy Ant. ugyanazt nem a szerves egészet képező törvénybe fölvétetni, hanem külön határozatban kimondatni kívánja. — Podmaniczky Frigyes b. az alapnöveldeket, főleg földműves népünknel fontosaknak tartja. Váradyt pártolja. — Tisza K. is külön határozatot sürget. (Helyeslés). Várady szintén beleegyez s indítványa, külön határozat alakjában, egyhangulag elfogadtattott.

123. §-nél, mely szerint minden legalább 30.000 főből álló kir. város külön tankerületet képez, Manojlovics Emil: kívánja, hogy minden kir. város, mely népis-koláit állami segély nélkül tartja fön, külön tankerületet képezzen. Hosszas vita után Luzsénszky Pál b. indítványa fogadtattott el: „a kir. városok közül egyedül a főváros, Budapest, képez külön tankerületet.“

*) A törvényjavaslat szerint: rendes tr. 1000 fr., szállás 100 fr.; igazgtr ezenfölül 200 fr. tiszteletdíj segédtr 450 fr. s lakás, fűtés, élelmezés az intézetben; mintatr 700 fr. s lakás.

137. §-nél Ivánka Imre, Tisza K. Bonis S. és Szász K., korábbi megállapodás folytán, kimondatni kívánják, hogy a segédtanítónak nem kell megvizsgált egyének lennie; elég, ha kimutatja, hogy 3-évi képezdei tanfolyamot hallgatott. A ház végre Csengery Ant. módosítványát fogadja el: „segédtanítónak nemcsak okleveles tanítók, hanem képezdei tanfolyamot¹⁾ végzett ifjak is meghívhatnak.“

142. §-nél Schwarcz Gy. következő módosítványt ad be: „elemi népiskolai rendes tanító fizetése készpénzben legkevesebb 400 fr., segédé 300 fr., felső-népiskolai tanítóé 800 fr., segédé 400 fr., polg. isk. rendes tanítóé nagyobb városokban 1200 fr., segédé 600 fr., kisebb helyeken 500 fr. legyen.“ — Tisza K. helyesnek látná ezt, ha Schwarcz Gy. egyuttal oly indítványt adott volna be, mely szerint az ország adója 10%-kal főlebb emeltessék²⁾; a mellett a nép már ugy is eléggé van adóval terhelve³⁾. A 300 fr. stb. csak minimumnak van fölvéve. Minden egyes buzgó befolyásos ember a községben oda hathat, hogy ne ezen minimum, hanem nagyobb fizetés adassék.⁴⁾ — A ház az eredeti szöveget (200 fr., 300 fr. stb.) fogadja el.

143. §-nél Szász Károly a következő módosítványt teszi: „A termények mennyisége egyszer meghatározatván, többé alább nem szállíthatatik.“ Elfogadtatott.

Megjegyzendő e tárgyalások közlésénél a „Tanodai Lapok“ modora, mely szerint Schwarcz Gyula urat, a legfontosb ügy védelmében, gunynyal, kacsajjal kíséri, üldözi. Ha ezt pártlap teszi, még valahogy megbocsátható; de meg nem bocsátható szaklapnak, mely az épen általa képviselendő érdek lelkes védelmezőjét teszi, igyekszik tenni gúny tárgyává. A szegényt, ha nem segíthetünk vagy nem akarunk rajta segíteni, legalább ne gúnyoljuk!

Értesítés az érmelléki h.h. néptanító-egylet alakuló közgyűléséről.

T. Szerkesztő úr! Ujabb időben gyakrabban van szerencsénk olvashatni a haza különböző vidékeiről érkező azon örvendetes tudósításokat, melyek néptanító-egyletek keletkezéséről értesítenek. E mind sürűbben tapasztalható mozzanatok örvendetesen cáfolják meg némely — néptanítókat még mindig járszalagon vezetni óhajtó vaskalapos egyének azon állítását, mely szerint a néptanítók még mindig nincsenek megérve az önálló cselekvésre, hogy ismeret- és buzgalom-hiányban szenvednek s hogy ezeknél fogva önállóságra, vagy is az általuk gyakorolt gyámkodás nélkülözésére nem képesek. Am ki ez állítást készpénz gyanánt fogadni hajlandó, ellenkező meggyőződést sze-

¹⁾ Ide nem ártott volna-kitenni a „csupán“ határozót.

²⁾ Ha csak ez volna a baj, ugy könnyű volna segíteni.

³⁾ Mely adó mindenestre a köztisztviselők közt érdemeikhez aránylag is van fölosztva.

⁴⁾ Ezt eddig is teheték; mégsem történt, legtöbb helyen.

rezhet a már fönálló néptanító-egyletek által előidézett mozzanatokban, melyek arról tesznek tanúságot, hogy néptanítóink páter Greuter et Comp. böles tanácsaik nélkül is tudják mit és hogyan kell tenniök.

Az érmelléki h. h. egyházmegye területén működő mintegy 70 néptanító is — hódolván a kor haladásra intő szavának — még szeptember hóban értekezetre gyűlt össze, hol is az „Érmelléki h. h. néptanító-egylet“ s ezzel kapcsolatban egy tanítói gyám- s illetleg nyugdíj-intézet szervezésének szükségessége egyhangulag elismertetvén — az alapszabályok kidolgozásával egy hat-tagu küldöttség bízott meg.

E küldöttség munkálatával elkészülvén, az alakuló közgyűlést ideiglenes elnök n. t. Szeremlei Sámuel diószégi lelkész úr, e hó 19-ikére Székelyhidra hívta egybe. A kellemetlen idő dacára az egyház-megyei néptanítók — köztük az ügy néhány elaggott bajnoka — nagy számban jelentek meg s a közgyűlés a leányiskola tágas termében d. e. 10 órakor „Jövel Szentlélek úr Isten“ kezdetű ének öszhangzatos eléneklése, majd a köztisztületben álló elnök által elmondott megható imával nyitattat meg.

Erre az alapszabály-készítő bizottság által bemutatott munkálat fölolvastása vette kezdetét, mely munkálat minden pontjaiban elfogadtatván a közgyűlés elnök úr által a rendes tisztviselők megválasztására hivatott föl. Alig hangzott el e fölhívás, a jelen voltak lelkesült éljenzéssel hangoztaták n. t. Szeremlei S. ideiglenes elnök ur nevét, őt — mint ki az egylet megalakítása körül eddig is valóban apostoli buzgalmat fejtett ki, — mint a népnevelésügy különben is munkás bajnokát egyhangú fölkiáltással óhajtván rendes elnökül megválasztani. Ideiglenes elnök ur szivigható szónoklatban köszöné meg e bizalmat, azonban az alapszabályokra utalva az elnök-választást is titkos szavazás tárgyává tevő; minek azonban ismét csak azon eredménye lett, hogy a beadott szavazójegyek mindegyikén a közbizalmat méltán kiérdemelt lelkész ur neve volt olvasható. Ezek után még a közgyűlési jegyző s az egyletnek az egyházmegyei gyűléseken leendő képviseltetése érdekében két képviselő, úgy a rendes tisztviselők mindegyike mellé egy-egy helyettes választottat, mindegyike titkos szavazattal.

(Vége következik.)

Öszinte hangok.

Pályatársak, egy szép jövő
Napja mosolyog le ránk,
Mely ha derült úton halad,
Felvirágozik szép hazánk;
Kinek nem hevülne szíve
Ily dicső nap jövetén,
Ha mint népnevelő küzdve
Busan él a hon ólén?

Mert eddig mi más életünk
Mint keserves küzdelem? —
Anyagi és szellemi táp
Hiányoznak szüntelen. —
De a jelen reménynek
Tettre nyújt erős kezet
Mely bennünket valahára
Óhajtott célhoz vezet.

Nemes szívek áldozata
Ha e hon keblén ragyog:
Nevelés oltárán égve
Legdicsőbb és legnagyobb...
Fénye e hont világítja
Melynél meglátni lehet,
Hogy ki ez oltárra áldoz,
Jobb jövőért mit tehet.

E honnak van sok hű fia
És leánya egyaránt,
Kiknek keble érzeménye
Szent a mult s jövő iránt;
Viharos multunk emlékét
Dicső ezerév felett
Méltóan megünnepelni —
Már e percben is lehet.

Népnevelést a hazában
Tiszta erkölcs-talpkövön...
És ez emlék legdicsőbb lesz:
Országos lesz az öröm. —
Ezer éves önállóság
Ily emlékek kezd magyart:
És a kézből, a mely sújta,
Válni fog egy áldó kar.

Népnevelés... szent oltárod
Epedve álljuk körül,
Szóvétneked lángjainál
Szívünk mindinkább hevül.
Lelkesülés pályánk iránt
Mely reményl egy jobb jövőt:
Súlyos gondoktól fölmentve
Látja a népnevelőt...

Mi, a szent népnevelésnek
Bajnoki a kik vagyunk,
Szébb jövőnknek dicsfényénél
Örömkömmet hullatunk. —
Magasztos pályánk derűje
Uj erőt ad s lelkesít:
Nevelni méltó fiakká
E hazának gyermekeit.

Czagányi Zsigmond.

Távirda. Göbel Gy. urnak. Lapunk iránti rokon hajlamainak nyilatkozatát emelkedő lélekkel olvastuk. — Honty L. urnak. Legyen szives közleni a t. Önképző-egylettel hazafias köszönetünk s üdvözlő-tünket. — H. J. urnak Polonkán. Tiszteltté teszi ön s teszük önök népnevelési hazafiságukkal Polonka nevét. Mint nem népnevelőket külön kell említenem Kájába A. és Biel M. vendéglős urakat. A t. példányért, melyet szivesen küldöttünk, fogadja köszönetünket. — H. J. urnak Szentesen. Szives kívánatát hasonlóval viszonozzuk. — Zadravatz Ö. urnak. A nagyszerű küldeményért fogadják: ön s a r a di népnevelő urak, köszönő jobbnakat, kiknek szép sorában Losonczy és Milig urakat, mint volt tanítványait, különösen üdvözlő volt tanárukat, a szerkesztőt. — V. M. urnak. Jövő számban; azért nem lesz későn. Különben még a 2-ik helyről választ nem kaptam. Kedves neje nek üdvözlő-tünket. — Salamon J. urnak. M. M. ur lakása: főut, 1. sz. — Szűcs L. urnak. Szives elismerése s kívánatáért köszönetet mondunk. — E. S. urnak. A „Szellőztetést“ majd megszellőztetjük s mennyire lehet becses kívánatát teljesítendjük. Munkálatait szivesen vesszük. — Hefner S. urnak. Fogadja köszönetünket. — Czagányi Zs. urnak. Eljen a buzgalom!

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Márki József** tdr.

Budán, 1868. Nyomatott a magyar királyi tud. egyetem könyvnyomdájában.